

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta (HE 190/2022 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 72/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Liisa Katajamäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Mervi Lukkarinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lääkintöneuvos Anni-Riitta Virolainen-Julkunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö
- hallintopäällikkö John Eriksson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- sosiaali- ja terveysministeri Annette Holmberg-Jansson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- varavaltuutettu/kabinettiministeri Harry Jansson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- osastopäällikkö Bengt Michelsson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- lakimies Marcus Söderholm, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- Helsingin kaupunki
- Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Esityksen mukaan lakiin tehtäisiin hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

koskevasta lainsäädännöstä johtuvat tekniset muutokset. Esityksen tavoitteena ei ole puuttua lainsäädäntöön sisällöllisesti lukuun ottamatta joitakin välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta johtuvia muutoksia. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi joitakin muita teknisiä muutoksia. Myöhemmin on tarkoitus valmistella erikseen tätä hallituksen esitystä laajempi sisällöllisiä muutoksia koskeva uudistus tartuntatautilakiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksen mukaan (s. 1) tartuntatautilakiin tehtäisiin hyvinvointialueiden perustamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvat välttämättömät tekniset muutokset. Esityksen tavoitteena ei ole sisällöllisesti muuttaa tartuntatautien torjuntaan liittyvää lainsäädäntöä lukuun ottamatta eräitä välttämättömiä mainitusta uudistuksesta johtuvia muutoksia. Esitys on siten valiokunnan näkemyksen mukaan kannatettava ja välttämätön kyseisten aiemmin jo toteutettujen lakimuutosten johdosta.

Sisällöllisinä muutoksina esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 9 §:ää sekä 58 §:ää. Voimassa olevan 9 §:n 1 momentissa säädetään, että kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri. Ehdotetussa 9 §:ssä säädettäisiin, että hyvinvointialueella olisi oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävistä kaikissa järjestämisvastuulleen kuuluvissa palveluissa. Hyvinvointialueella tulisi olla riittävästi virkasuhteisia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä huolehtimaan lakisääteisistä tehtävistä, joihin liittyy julkisen vallan käyttöä (esimerkiksi karanteeni- ja eristämispäätökset), kuten myös muuta laaja-alaisesti asiantuntevaa henkilökuntaa. Ehdotetussa 9 §:ssä säädettäisiin myös, että hyvinvointialueella tulisi olla virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri, jonka tehtävänä olisi yhteensovittaa tartuntatautien torjuntatyö hyvinvointialueella. Lisäksi 58 §:n sisältöä ehdotetaan muutettavaksi päätöksenteon osalta voimassa olevaan verrattuna, koska Lapin aluehallintoviraston toimialueella on vain yksi hyvinvointialue, Lapin hyvinvointialue, ja näin ollen aluehallintoviraston päätösvaltaa ei jatkossa voi rajata vain siihen, että aluehallintovirasto tekisi päätöksen, jos se olisi tarpeen usean hyvinvointialueen alueella. Valiokunta pitää edellä todettuja sisällöllisiä muutoksia perusteltuina.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Valiokunta pitää esitystä välttämättömänä ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitetyin muutoksin.

Lainsäädäntövalta

Tartuntatautilaki sisältää sääntelyä, joka on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991, jäljempänä itsehallintolaki) mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaa. Itsehallintolain 18 §:n 12 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat terveyden- ja sairaanhoitoa, itsehallintolain 27 §:n 24, 29 ja 30 kohdassa säädetyn poikkeuksin. Itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvia

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

tauteja. Tartuntatautilaki ja sen nojalla annetut säännökset ovat myös Ahvenanmaalla suoraan sovellettavaa oikeutta.

Hallinnosta huolehtii itsehallintolain 23 ja 30 §:n pääsääntöjen mukaan se, jolla on asiaa koskeva lainsäädäntövalta. Tehtävistä, jotka ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii kuitenkin 30 §:n 9 kohdan erityissäännöksen mukaan maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

Nyt ehdotetuilla tartuntatautilain muutoksilla ei hallituksen esityksen mukaan (s. 7) ole tarkoitus antaa Ahvenanmaan maakunnalle mitään uusia tehtäviä, vaan ainoastaan säilyttää nykytila. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ei koske Ahvenanmaan maakuntaa eikä se sellaisenaan ole tarkoitettu tulevaksi siellä voimaan (s. 22).

Esityksen perusteluissa todetaan (s. 22), että oikeusministeriössä on valmisteltavana itsehallintolain muuttamista koskeva hallituksen esitys. Kyseistä itsehallintolain muuttamista koskevassa 20.10.2022 päivätyssä esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan muuttamista siten, että siinä otetaan huomioon ihmisten ja kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa koskevat valtion viranomaisten ja kuntien tehtävät muotoilulla, joka pysyisi neutraalina suhteessa valtakunnan tuleviin hallintouudistuksiin. Luonnoksen mukaan itsehallintolain sanamuotoa muutettaisiin siten, että ilmaisun "valtakunnan viranomaiselle tai kunnille" sijaan käytettäisiin ilmaisua "valtakunnassa toimivalle tartuntatautien torjunnasta vastaavalle viranomaiselle", joka kattaisi valtakunnan tartuntatautilainsäädännössä tarkoitettut nykyiset valtion viranomaiset ja kunnat sekä myös perustetut hyvinvointialueet. Valtakunnassa toimivien viranomaisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevista tehtävistä huolehtisi kyseisen esityksen perusteella siten Ahvenanmaalla lainkohdan nojalla jatkossakin maakunnan hallitus tai maakuntalaissa määrätty viranomainen. Valmisteilla oleva itsehallintolain muutosta koskeva esitys perustuu siten tulkintaan, jonka mukaan hyvinvointialueita ei voida pitää itsehallintolain 30 §:n 9 kohdassa tarkoitettuina valtakunnan viranomaisina.

Nyt käsitellyssä olevan tartuntatautilain muutosta koskevan esityksen perustelujen mukaan (s. 22) itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan muuttamiseksi tarvittava laki on oltava hyväksytty tai vähintään hyväksyttynä lepäämään ennen kuin tartuntatautilain muuttamisesta annettu laki voidaan hyväksyä.

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan sisällöllisesti katsottuna itsehallintolain muutostarve on lähinnä tekninen. Maakunnan nykyisen hallintotoimivallan huolehtia Ahvenanmaalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta muun muassa ihmisten tarttuvien tautien torjunnasta on tarkoitus säilyä muuttumattomana.

Saadun selvityksen mukaan esitysehdotus itsehallintolain muuttamisesta on ollut tarkoitus esitellä valtioneuvoston yleisistunnolle 17.11.2022. Ahvenanmaan maakunnan hallitus ei puolla 8.11.2022 esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa itsehallintolain muuttamista. Esitystä ei ole vielä annettu eduskunnalle.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy valtakunnan alueella vuoden 2023 alussa lakisääteisesti kunnilta hyvinvointialueille. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavat hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja osaltaan HUS-yhtymä. Samalla kunnilta siirtyy säännöspohjaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö hyvinvointialueille. Lähtökohtaisesti myös julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilat siirtyvät hyvinvointialueiden omistukseen tai vuokrajärjestelyin niiden käyttöön. Samalla kuntien tuloja siirretään sosiaali- ja terveydenhuollon menoja vastaavasti valtiolle, joka rahoittaa hyvinvointialueiden toimintaa. Jos ehdotetut tartuntatautilain muutokset jäisivät säätämättä, tartuntatautien torjuntatyö olisi 1.1.2023 lähtien edelleen tartuntatautilain mukaan kuntien vastuulla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että tällöin kunnilla ei kuitenkaan käytännössä olisi enää edellytyksiä hoitaa kyseisiä tehtäviä, sillä niillä ei olisi riittävää henkilöstöä, osaamista, toimintakykyä, toimitiloja ja valmiutta vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävistä. Tartuntatautien torjuntatyöhön ja tartuntatautiin sairastuneiden hoitoon liittyviä tehtäviä on tarkoitus hoitaa käytännössä 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä osana hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Ehdotetut muutokset eivät siten valiokunnan näkemyksen mukaan ole luonteeltaan teknisiä.

Valiokunta toteaa, että tartuntatautilain yhtenä päätarkoituksena on viime kädessä turvata perustuslain 7 §:ssä säädetty oikeus elämään ehkäisemällä tartuntatauteja ja niiden leviämistä. Tartuntatautilain 2 luvussa säädetään kuntien ja kuntayhtymien sekä sairaanhoitopiiriin kuntayhtymien tartuntatautien torjuntatyön vastuista ja velvoitteista (6—10 ja 12 §). Tartuntatautilaissa on säädetty kuntaan tai sairaanhoitopiiriin virkasuhteessa oleville tartuntataudeista vastaaville lääkäreille tehtäviä, jotka rajoittavat yksittäisten henkilöiden perusoikeuksia mm. puuttamalla henkilökohtaiseen vapauteen (16 §:n 2 mom., 57, 59—67, 69 ja 70 §). Tartuntatautilaissa on säädetty myös kunnan toimielimelle tehtäviä, jotka rajoittavat yksittäisten henkilöiden perusoikeuksia muun muassa puuttamalla henkilökohtaiseen vapauteen (58 ja 71 §). Edellä mainittujen säännösten lisäksi tartuntatautilain useissa pykälissä on säädetty tehtäviä, joissa on mainittu kunnan ja/tai sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri taikka kunta/kunnan toimielin.

Perustuslakivaliokunta toteaa (kappale 6), että tartuntatautilaissa on useita säännöksiä viranomaisen toimivallasta puuttua yksilön perusoikeuksiin ja lain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämättömiksi arvioituista rajoitustoimenpiteistä. Tartuntatautilain toimivaltuuksilla puututaan muun muassa perustuslain 7 §:n 1 momentin turvaamaan henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä 10 §:n turvaamaan yksityiselämän suojaan siltä osin kuin näiden oikeuksien katsotaan turvaavan henkilön itsemääräämisoikeutta. Tartuntatautilain toimivaltuuksien luonne on perustuslakivaliokunnan mukaan omiaan korostamaan vaatimusta toimivaltaisista viranomaisista koskevan sääntelyn selkeydestä.

Jos tartuntatautilakia ei muutettaisi vastaamaan tulevia sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita, olisi edellä mainittujen tartuntatautilain mukaisten tehtävien oikeusperusta sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan 1.1.2023 lähtien epäselvä.

Oikeusministeriöltä saadussa selvityksessä huomautetaan perustuslaillisesta näkökulmasta, ettei perustuslain 22 §:ssä säädetystä velvoitteesta turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista ajatellen eikä perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon toteutumisen kannalta olisi hyväksyttävissä sellainen tilanne, jossa valtakunnan kunnilla erittäin lyhyellä varoitusaajalla säi-

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

lyisivätkin nyt hyvinvointialueille siirrettäviksi ehdotetut tarttuvien tautien torjuntatehtävät. Oikeusministeriö katsoo, että valtakunnan kaikkien kuntien näkökulmasta HE 190/2022 vp:n säätämättä jäämisen vaikutukset voisivat ainakin julkisen vallan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisveloitteeseen nähden olla laajakantoisia.

Jos tartuntatautilakia ei hallituksen esityksessä ehdotetulla tavoin muutettaisi, Ahvenanmaan maakunnan viranomaisilla säilyisi itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan nojalla kokonaisvastuu edelleen huolehtia ihmisten tarttuvien tautien torjunnasta, siten kuin tämä tehtävä on nykyisestä tartuntatautilaista viime kädessä johdettavissa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että tartuntatautilain mukaisten valtakunnan alueen tehtävien oikeusperustan turvaamiseksi on välttämätöntä muuttaa tartuntatautilakia siten, että edellä mainitut tartuntatautilain mukaiset vastuut sekä perusoikeuksia rajoittavat tehtävät siirtyvät hallituksen esityksessä ehdotetuilla tavoin valtakunnan alueella tulevien rakenteiden mukaisesti osaksi hyvinvointialueiden vastuulla olevia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla varmistetaan tehtävien oikeusperusta valtakunnan alueella 1.1.2023 lähtien.

Tässä vaiheessa voidaan pitää ilmeisenä, ettei itsehallintolain muutosta ehditä käsitellä ajoissa suhteessa tartuntatautilakia koskevan esityksen voimaantulon aikatauluun. Näin ollen sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että hallituksen esityksessä ehdotettuun lakiin lisätään siirtymäsäännös, jonka mukaan Ahvenanmaan maakunnassa ihmisten tarttuvien tautien torjunnasta huolehtivien toimivaltaisten viranomaisten määräytymiseen sovelletaan valtakunnan viranomaisista ja kunnista tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lainsäädäntöä, kunnes toisin säädetään. Säännös tarkoittaisi, että Ahvenanmaalla tartuntatautiin liittyvä viranomaistoimivallan määräytyminen jäisi nykyisääntelyn mukaisesti voimaan. Siirtymäsäännös ei koske muilta osin tarttuvien tautien torjuntaa koskevaa sääntelyä. Siten esimerkiksi esityksessä ehdotetut 9 §:n muutokset tai lakiin myöhemmin tehdyt aineelliset muutokset koskevat myös Ahvenanmaan maakuntaa. Siirtymäsäännöksellä pysytetään ainoastaan Ahvenanmaan nykyisten toimivaltaisten viranomaisten määräytymisperusta ennallaan, kunnes toisin säädetään.

Ehdotettu sääntely voidaan perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan (kappale 7) käsitellä tavallisen lain säätämisympäristössä. Perustuslakivaliokunta painottaa kuitenkin (kappale 8), ettei nyt ehdotettu sääntelytapa ole paras mahdollinen ja että Ahvenanmaan itsehallinnon kannalta nyt ehdotettavaa lainsäädännöllistä järjestelyä selvästi asianmukaisempaa on säätää tarpeelliset muutokset itsehallintolakiin (ks. myös PeVL 18/2022 vp, kappale 9). Perustuslakivaliokunta pitää itsehallintolain muuttamista tältä osin hyvin tärkeänä ja korostaa, että nyt ehdotetun siirtymäsäännöksen varaan perustuvan järjestelyn tulee olla lyhytaikainen.

VALIOKUNNAN YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

51 §. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) säätämisen yhteydessä viranomaisten välisestä tekniseen käyttöyhteyteen liittyvästä sääntelystä erikseen erityislainsäädännössä luovuttiin tarpeettomana. Tiedonhallintalain säätämisen yhteydessä tartuntatau-

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

tilain 51 §:stä oli tämän perusteella tarkoitus kumota pykälän 4 momentti. Lain säätämisen yhteydessä kumottiin kuitenkin virheellisesti sen 3 momentti, jossa säädettiin tarkemmin siitä, mitä välttämättömiä potilasasiakirjoissa olevia tietoja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella oli oikeus saada salassapitosäännösten estämättä. Valiokunta ehdottaa, että virhe korjataan.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että edellä yleisperusteluissa ilmenevistä syistä lakiin lisätään siirtymäsäännös, jonka mukaan Ahvenanmaan maakunnassa tarttuvien tautien torjunnasta huolehtivien toimivaltaisten viranomaisten määräytymiseen sovelletaan valtakunnan viranomaisista ja kunnista tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lainsäädäntöä, kunnes toisin säädetään.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 190/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tartuntatautilain (1227/2016) 32 §:n 3 momentti sekä
muutetaan 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8—10 §, 12 §:n 4 momentti, 14 §, 16 §:n 2 momentti, 17 §:n 3 momentti, 19 §:n 3 momentti, 20, 21 ja 23 §, 24 §:n 2—4 momentti, 30 §:n otsikko ja 1 momentti, 31 §, 32 §:n 2 momentti, 36 §:n 3 ja 4 momentti, 37 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 ja 43 §, 44 §:n 2 momentti, 45 §:n 2 momentti, 47 §:n 2 momentti, 49 §:n 3 momentti, 51 §:n 3 momentti, 56 §:n 2 momentti, 57 §:n 1 ja 2 momentti, 58 §:n 1 ja 2 momentti, 59—63 §, 64 §:n 3 momentti, 65 §:n 2 momentti, 66 §, 67 §:n 3 momentti, 68 §:n 2 ja 3 momentti, 69 §:n 2 momentti, 70, 71 ja 78 §, 79 §:n 1 momentti, 80, 81 ja 83 § sekä 89 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 16 §:n 2 momentti laissa 224/2021, 24 §:n 2—4 momentti, 57 §:n 1 ja 2 momentti, 68 §:n 2 ja 3 momentti sekä 89 §:n 1 momentti laissa 147/2021, 60 § osaksi laissa 555/2020 sekä 63 § osaksi laissa 147/2021, sekä
lisätään lakiin uusi 9 b § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

6 §

Viranomaisten yleiset velvollisuudet

Tässä laissa tarkoitettujen valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja kuntien ympäristöterveydenhuollon on järjestelmällisesti torjuttava tartuntatauteja sekä varauduttava terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Niiden on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

7 §

Valtakunnallinen torjuntatyö

Tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, joka tukee asiantuntemuksellaan sosiaali- ja terveysministeriötä ja aluehallintovirastoa, ylläpitää tartuntatautien torjuntaa palvelevia valtakunnallisia epidemiologisia seurantajärjestelmiä sekä ohjaa ja tukee tartuntatautien torjuntatyötä hyvinvointialueilla, HUS-yhtymässä ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Laitos tutkii tartuntatauteja, seuraa ja selvittää tartuntatautien ilmaantumista ja esiintymistä, kehittää niiden diagnostiikkaa, seuranta ja torjuntaa sekä tiedottaa niistä ja antaa väestölle ohjeita tartunnan välttämiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi. Laitos huolehtii osaltaan rokotehuollosta, rokotteiden vaikutusten seuraamisesta sekä rokotteiden ja rokotusten haittavaikutusten selvittämisestä. Laitos toimii Euroopan unionin tartuntatautien epidemiologisesta seurannasta ja tartuntatautien ilmoittamisesta vastaavana kansallisena toimivaltaisena viranomaisena.

8 §

Torjuntatyö aluehallintovirastossa

Aluehallintovirasto sovittaa yhteen ja valvoo tartuntatautien torjuntaa alueellaan. Aluehallintovirasto valvoo, että hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä ovat varautuneet alueellisesti terveydenhuollon häiriötilanteita varten. Aluehallintovirasto valvoo torjuntatyön säännösten mukaista toteuttamista sekä kansallisten suunnitelmien ja sosiaali- ja terveysministeriön päätösten toimeenpanoa. Aluehallintovirastossa on oltava virastoon virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Aluehallintoviraston ja sen toimialueen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjunnassa. Aluehallintovirasto tekee tässä laissa säädetty hallinnolliset päätökset käyttäen hyväksi toimialueensa hyvinvointialueen, HUS-yhtymän ja yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta.

Tartuntatautien torjunnan alueellisesta varautumisesta ja valmiussuunnittelusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 50 ja 51 §:ssä.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

9 §

Torjuntatyö hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautien torjuntatyö sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, terveydenhuoltolain (1326/2010) ja tämän lain mukaisesti. Hyvinvointialueella ja HUS-yhtymällä on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävistä kaikissa järjestämisvastuulleen kuuluvissa palveluissa. Hyvinvointialueella on oltava riittävä määrä hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä. Hyvinvointialueella on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri, jonka tehtävänä on yhteensovittaa tartuntatautien torjuntatyö hyvinvointialueella. Myös HUS-yhtymällä on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri. Hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjumiseksi. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue ja HUS-yhtymä tukee osaamisellaan muita hyvinvointialueita.

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi. Tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluu tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta.

Hyvinvointialue ohjaa ja tukee sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköitä ja kuntia lääketieteellisellä asiantuntemuksellaan tartuntatautien torjunnassa, kehittää alueellisesti tartuntatautien diagnostiikkaa ja hoitoa sekä selvittää epidemioita yhdessä kuntien kanssa. Hyvinvointialue ja HUS-yhtymä varautu poikkeuksellisten epidemioiden torjuntaan ja hoitoon sekä huolehtivat hoitoon liittyvien infektioiden torjunnan kehittämisestä alueensa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän järjestämistä ehkäisevistä palveluista tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi.

9 b §

Kuntien, hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän yhteistyö tartuntatautien torjuntatyössä

Hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja kuntien on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjuntatyössä kunnan eri toimialoilla.

10 §

Tartuntatautien torjunta Puolustusvoimissa, Rajavartiolaitoksessa ja eräissä valtion laitoksissa

Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Vankiterveydenhuollon yksikkö, valtion mielisairaalat ja valtion koulukodit sekä poliisi sen huostassa olevien osalta vastaavat tartuntatautien torjuntatyöstä osana järjestämisvastuuseensa kuuluvaa terveydenhuoltoa siten, että toiminta täyttää tässä laissa asetetut velvoitteet. Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Vankiterveydenhuollon yksikkö ja valtion mielisairaalat voivat tehdä terveydenhuoltonsa piiriin kuuluville henkilöille tässä laissa hy-

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

vinvointialueen tai HUS-yhtymän tehtäviksi säädettyä henkilöä koskevat viranomaispäätökset silloin, kun henkilö ei ole lomalla tai hoidettavana muussa terveydenhuollon toimintayksikössä.

Tartuntatautiin torjuntatyön järjestämisessä 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisten ja toimintayksiköiden on oltava yhteistyössä hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän kanssa ja niiden on varauduttava poikkeuksellisiin epidemioihin ottaen huomioon sosiaali- ja terveysministeriön johdolla tapahtuva varautuminen.

12 §

Torjuntatyön valvonta

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaan liittyvien tarkastusten tekemisestä, valvonnallisista seuraamuksista ja valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 luvussa.

14 §

Vapaaehtoiset terveystarkastukset ja rokotukset

Hyvinvointialueen on järjestettävä yleisiä rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautiin ehkäisemiseksi. Rokotukseen tai terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

16 §

Pakollinen terveystarkastus

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä yksittäistä henkilöä koskevan päätöksen pakollisesta terveystarkastuksesta, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

17 §

Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta

Toimintayksikön johtajan on käytettävä apunaan tartuntatautiin torjuntaan perehtyneitä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sovitettava toimintansa yhteen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän toteuttamien toimien sekä valtakunnallisten hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaohjelmien kanssa.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

19 §

Asiantuntijalaboratorio, tiedonsaanti ja harvinaisten tutkimusten tekeminen

Tartuntatautiin toteamiseksi tehtäviä harvinaisia tutkimuksia voi tarvittaessa toteuttaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen lisäksi hyvinvointialue, HUS-yhtymä tai muu sovitettava taho.

20 §

Lääkärin hoitovastuun siirto ja tietojen luovutus

Taudin toteava lääkäri on ensisijaisesti vastuussa yleisvaaralliseen tai valvottavaan tartuntatautiin sairastuneen potilaan ja mahdollisesti muiden tartunnan saaneiden tutkimisesta ja hoidosta. Jos hän ei voi itse tätä tehdä, hänen on siirrettävä tehtävä hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

Kun lääkäri siirtää 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa hoitovastuun hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, hänen on salassapitosäännösten estämättä toimitettava tälle hoidon kannalta välttämättömät tiedot.

21 §

Ilmoitus tartunnalle altistumisesta

Hoitavan lääkärin on ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, jos hän saa tietää potilaansa sairastavan tai elinaikanaan sairastaneen yleisvaarallista tai valvottavaa tartuntatautiä, joka voi aiheuttaa tartunnan vaaran toiselle henkilölle.

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on tällöin oikeus ilmaisematta tartunnanlähdeä ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä todennäköisestä tartuntavaarasta asianomaiselle henkilölle.

23 §

Epidemian selvittäminen ja tartunnan jäljittäminen

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri selvittää paikallisia epidemioita ja tekee tartunnan jäljitystä.

Jos epidemia on levinnyt usean hyvinvointialueen alueelle, yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri tukee asiantuntemuksellaan yhteistyöalueensa hyvinvointialueita. Jos tauti on erityisen vakava tai epidemiaselvitys on muutoin valtakunnallisesti tärkeä, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja tukee tartunnan jäljitystä ja epidemioiden selvittämistä hyvinvointialueilla sekä toteuttaa epidemiaselvityksiä. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos selvittää epidemioita ja vastaa kansainvälistä yhteistyötä edellyttävästä epidemian selvityksestä ja tartunnan jäljityksestä.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

24 §

Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella sekä hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kunnan ja valtion terveydenhuolto-, terveydensuojelu-, eläinterveys- ja elintarvikevalvontaviranomaisilta, 18 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta, yksityisiltä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiltä ja itsenäisiltä terveydenhuollon ammatinharjoittajilta 23 §:ssä tarkoitettuun epidemian havaitsemiseen, syyn selvittämiseen ja tartunnan jäljittämiseen välttämättömät tiedot. Tiedot on annettava viivytyksettä ja korvauksetta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on oikeus saada liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kuljetuspalvelun ja 3 kohdassa tarkoitetun liikennepalvelun tarjoajilta, Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetyiltä tahoilta sekä matkanjärjestäjiltä, majoituksen tarjoajilta ja ilma-aluksen tai muun aluksen omistajilta, haltijoilta ja käyttäjiltä hallussaan tai saatavilla olevat matkustajina olleiden henkilöiden henkilötunnukset, nimet, syntymäajat, tiedot heidän sukupuolestaan ja heidän yhteystietonsa salassapitosäännösten estämättä, jos se on epidemian leviämisen estämiseksi tai matkustajien oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Tiedot on annettava viivytyksettä ja korvauksetta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavilla lääkäreillä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa tartuntatautiin torjunnasta vastaaville viranomaisille, kunnan terveydensuojelu-, eläinterveys- ja elintarvikevalvontaviranomaisille sekä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle sellaiset epidemian selvittämistä tehdessään saamansa tiedot, jotka ovat välttämättömiä mainituille viranomaisille tartuntatautiin ehkäisemiseksi säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

30 §

Ilmoittaminen hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisille

Jos tartuntataudin leviämisen ehkäiseminen edellyttää kiireellisesti tässä laissa hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän toteutettavaksi säädettyjä toimenpiteitä, ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä saatettava asia hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin tietoon. Ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava myös epäilemästään tai toteamastaan juomaveden välityksellä leviävästä epidemiasta ja muusta elinympäristön mikrobien aiheuttamasta tartunnasta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, eläimen levittämästä tartunnasta kuntaan virkasuhteessa olevalle eläinlääkärille sekä elintarvikkeiden välityksellä leviävästä epidemiasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

31 §

Zoonoosien ja eläintautitapausten ilmoittaminen

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava kuntaan virkasuhteessa olevalle eläinlääkärille epäilemästään, toteamastaan tai tietoonsa tulleesta zoonoosista. Ilmoitus voi sisältää ihmisille tai eläimille aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämättömät 29 §:ssä tarkoitettut henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatautia ja sen tartuntatapaa koskevat tiedot.

Ruokaviraston on ilmoitettava epäilyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on ilmoitettava Ruokavirastolle epäilyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta vakavasta zoonoosista.

32 §

Tartuntatautirekisteri

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin on tehtävä esityksiä tietojen korjaamisesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle hyvinvointialueelle tai HUS-yhtymän alueelle rekisteröidyistä tautitapauksista laboratorion ja hoitavasta terveydenhuollon toimintayksiköstä hankkimiensa tietojen perusteella.

36 §

Hoitoon liittyvien infektioiden rekisterit

Hyvinvointialue ja HUS-yhtymä voi ylläpitää hoitoon liittyvien infektioiden rekisteriä niiden seuranta ja torjunta varten. Rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 29 §:ssä tarkoitettut tiedot. Hyvinvointialueella tai HUS-yhtymällä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta alueensa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköistä asiakasta tai potilasta koskevat tiedot hoitoon liittyvien infektioiden diagnooseista ja aiheuttajista sekä tartunnan kulkuun vaikuttaneista riskitekijöistä ja toimenpiteistä. Hyvinvointialue tai HUS-yhtymä voi täydentää tietoja väestötietojärjestelmästä tiedoilla potilaan asuinkunnasta ja -paikasta sekä mahdollisesta kuolemasta.

Terveydenhuollon toimintayksikön ja sosiaalihuollon toimintayksikön on annettava salassapitosäännösten estämättä tiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ja hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille harvinaisesta ja vakavasta hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien aiheuttamasta epidemiasta ja epidemiaepäilyistä. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen on ilmoitettava Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle saamastaan tiedosta, jonka mukaan lääkeaineen epäillä aiheuttavan tartuntoja. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksensekä aluehallintoviraston on ilmoitettava Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle saamastaan tiedosta, jonka mukaan lääkinnällisen laitteen epäillä aiheuttavan tartuntoja.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

37 §

Lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteri

Hyvinvointialue ja HUS-yhtymä ylläpitävät alueellista rekisteriä lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajista näiden mikrobien esiintymisen seuraamiseksi ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi sekä rekisteriin merkittyjen henkilöiden oman hoidon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi.

39 §

Tapauskohtaiset rekisterit

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, hyvinvointialue, HUS-yhtymä, sosiaalihuollon toimintayksikkö ja terveydenhuollon toimintayksikkö voivat perustaa tautitapaukseen tai rajoitettuun väestön terveyttä uhkaavaan epidemiaan liittyvän henkilörekisterin yleisvaarallisen tai valvottavan tartuntataudin taikka muun tartuntataudin jäljitystä varten tai mikrobikantajuuden ja perustellusti altistuneiksi epäiltyjen seurantaa varten, jos se on välttämätöntä sairastuneiden hoidon järjestämiseksi kiireellisesti ja taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Rekisteriin voidaan tallettaa tietoja sairastuneista sekä tartunnalle perustellusti altistuneiksi epäillyistä henkilöistä 29 §:n mukaisesti.

40 §

Tietojen luovuttaminen rekistereistä

Edellä 32, 33, 36, 37 ja 39 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin talletetut henkilötiedot on pidettävä salassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi kuitenkin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä ja tapauskohtaisesta rekisteristä aluehallintoviraston tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaisen aluehallintoviraston, hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän aluetta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä.

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 1 momentin nojalla valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamia tietoja veripalvelulain (197/2005) 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettulle veripalvelulaitokselle tai 3 kohdassa tarkoitettulle verikeskukselle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi sekä kudos- ja elinsiirtoja toteuttavalle terveydenhuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä siirännäisen välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi.

Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä saamia henkilöä koskevia tietoja myös toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle sekä henkilöä hoitavalle terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

on tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi ja henkilön tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi välttämätöntä.

43 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 29 §:ssä tarkoitettuun tartuntatauti-ilmoituksen sisällöstä sekä mikrobikantojen ja näytteiden liittämiseen ilmoitukseen, 33 §:n mukaisista otosseurannalla seurattavista taudeista ja oireyhtymistä, 36 §:ssä tarkoitettuun hoitoon liittyvistä infektioista sekä 38 §:ssä tarkoitettuun yhdistämisaikavälisestä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään poikkeuksista 28 §:ssä tarkoitettuun tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä, mainitussa pykälässä tarkoitettuihin muiden tartuntatauti-ilmoitettavien mikrobilöydökset ja mikrobin lääkeherkkyydet, 30 ja 31 §:ssä tarkoitettuihin kuntaan virkasuhteessa olevalle eläinlääkärille ilmoitettaviin tauteihin ja 37 §:ssä tarkoitettuihin lääkkeille erittäin vastustuskykyisiin mikrobit.

44 §

Kansallinen rokotusohjelma

Hyvinvointialueen on järjestettävä kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Rokotukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

45 §

Muut vapaaehtoiset rokotukset

Hyvinvointialueen on järjestettävä valtioneuvoston päättämät yleiset vapaaehtoiset rokotukset ja sellaiset lääkärin määräyksen perusteella tartuntatauti-ilmoituksen ehkäisyyn käytettävät rokotukset, jotka eivät kuulu 44 §:ssä tarkoitettuun kansalliseen rokotusohjelmaan.

47 §

Pakollinen rokotus

Hyvinvointialueen on järjestettävä 1 momentissa tarkoitettu pakollinen rokotus.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

49 §

Yleinen rokotus työterveyshuollossa sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköissä

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut rokotukset on sovittava yhteen hyvinvointialueentoteuttaman rokotustoiminnan kanssa.

51 §

Rokotusten vaikutusten seuraaminen ja haittavaikutusten tai niiden epäilyjen selvittäminen

Edellä 2 momentissa tarkoitetut hoitopaikan potilasasiakirjoissa olevat välttämättömät tiedot ovat tunnistetietojen lisäksi edellä mainittujen sairauksien toteamiseksi tehtyjen tutkimusten tulokset, näiden sairauksien oirekuvaa, riskitietoja sekä hoitoa ja annettuja rokotuksia koskevat tiedot. Rekistereissä olevat välttämättömät tiedot rokotusten vaikutusten seuraamiseksi ovat henkilön tunnistetiedot, riskitekijätiedot, rokotustiedot, haittavaikutusepäilyn tai rokotuksen estettävän taudin diagnoositiedot, sen hoitamiseksi määrätyt lääkitystiedot sekä hoitopaikkaa koskevat tiedot.

~~Edellä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.~~

56 §

Terveydentilan selvitys salmonellatartunnasta työtehtävää varten

Ennen kuin työntekijä on esittänyt 1 momentissa tarkoitetun salmonellatartuntaa koskevan selvityksen, hän ei saa toimia:

1) elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa tehtävässä, jossa hän käsittelee pakkaamattomia kuumentamattomina tarjottavia elintarvikkeita;

57 §

Työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaolosta päättäminen

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä, virkasuhteen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaolosta yhtäjaksoisesti yhteensä enintään kahden kuukauden ajaksi. Päätös on välittömästi kumottava, kun asianomainen ei ole enää tartuntavaarallinen.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää 1 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

58 §

Laajaan tartunnanvaaraan liittyvät toimenpiteet

Kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, hyvinvointialueen tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi ensisijaisesti päättää toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavat päätökset. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Hyvinvointialueen toimielimen tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät hyvinvointialueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

Jos muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tartuntatauti aiheuttaa laajaa tartunnan vaaraa, hyvinvointialueen tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi alueellaan ensisijaisesti päättää oppilaitosten ja päiväkotien sulkemisesta, jos se on välttämätöntä taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavat päätökset. Hyvinvointialueen toimielimen tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät hyvinvointialueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.

59 §

Tilojen ja tuotteiden puhdistus ja tavaran hävittäminen

Kun tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää toimeenpantavaksi puhdistuksia ja desinfiointeja. Jos puhdistus tai desinfiointi esineen arvo huomioon ottaen tulee suhteettoman kalliiksi, voidaan tehdä päätös esineen hävittämisestä.

60 §

Karanteeni

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

on todettu tai perustellusti epäilty altistuneen yleisvaaralliselle tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillylle tartuntataudille.

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen karanteenista myös 1 momentissa tarkoitetun henkilön tahdosta riippumatta.

61 §

Tavaran karanteeni

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen matkatavaran, kontin tai muun tavaran karanteenista enintään kahdeksi kuukaudeksi, jos yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä sitä voida tavaran puhdistuksella tai desinfioinnilla tai muilla toimenpiteillä estää.

62 §

Karanteenin jatkaminen ja lopettaminen

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen henkilön karanteenin jatkamisesta enintään kuukaudella ja tavaran karanteenin jatkamisesta enintään kolmella kuukaudella, jos 60 tai 61 §:n mukaiset edellytykset ovat edelleen olemassa.

Karanteeni on lopetettava heti, kun 60 tai 61 §:n mukaisia edellytyksiä ei enää ole. Karanteenin lopettamisesta päättää virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

63 §

Eristäminen

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön eristämisestä enintään kahden kuukauden ajaksi, jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen ja taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä. Päätöksen tehneen lääkärin on annettava eristettävälle henkilölle ja häntä hoitaville työntekijöille tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet.

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen eristämisestä myös 1 momentissa tarkoitetun henkilön tahdosta riippumatta.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

64 §

Välttämättömän sairaanhoidon toteuttaminen eristämisen aikana

Tahdosta riippumattoman hoidon antamisesta päättää virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

65 §

Lääkityksen antaminen vastustuksesta huolimatta eristämisen aikana

Päätöksen lääkityksen antamisesta vastustuksesta huolimatta tekee virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

66 §

Eristämisen jatkaminen ja lopettaminen

Virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön eristämisen jatkamisesta enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

Eristäminen on lopetettava heti, kun 63 §:n mukaisia edellytyksiä ei enää ole. Eristämisen lopettamisesta päättää virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

67 §

Karanteeni ja eristäminen ulkopuolelta lukittavassa tilassa

Päätöksen oven ulkopuolelta lukitsemisesta tekee virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

68 §

Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana

Karanteeni ja eristäminen toteutetaan ensisijaisesti yhteisymmärryksessä henkilön kanssa tämän asunnossa, terveydenhuollon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai muussa karanteeni- tai eristämispäätöksen tekijän hyväksymässä ja osoittamassa paikassa, jossa sairastuneen tarvitsema hoito voidaan varmistaa. Jos karanteeni- tai eristämispäätös tehdään henkilön tahdosta riippumatta, karanteeni tai eristäminen toteutetaan terveydenhuol-

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

lon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa tai turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa. Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän on tarvittaessa järjestettävä karanteeniin tai eristykseen määrätylle asianmukainen karanteeni- tai eristämisaika ja huolehdittava myös karanteeniin tai eristykseen määrätyn ruokahuollosta.

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän on huolehdittava, että käytettävissä on riittävä määrä karanteeniin ja eristämiseen sopivia tiloja ja tarvittavia suojavälineitä.

69 §

Tapaamisen rajoittaminen karanteenin ja eristämisen aikana

Päätöksen tapaamisoikeuden rajoittamisesta tekee virkasuhteinen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

70 §

Kiireellinen päätös rajoitetoimenpiteestä

Muu kuin 60—67 tai 69 §:ssä tarkoitettu julkisessa terveydenhuollossa toimiva laillistettu lääkäri voi kiireellisessä tapauksessa päättää henkilön tai tavaran karanteenista taikka henkilön eristämisestä tai päättää välttämättömän sairaanhoidon toteuttamisesta, lääkityksen antamisesta henkilön vastustuksesta huolimatta tai tapaamisen rajoittamisesta enintään kolmeksi päiväksi, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja jos hän suorittamansa tutkimuksen perusteella toteaa, että päätöksen tekemisen edellytykset ovat olemassa. Päätös on saatettava niin pian kuin olosuhteet sallivat hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän virkasuhteisen tartuntataudeista vastaavan lääkärin vahvistettavaksi.

71 §

Äkillinen vakava terveysvaara

Jos pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi, sosiaali- ja terveysministeriö, aluehallintovirasto ja hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin toimialueellaan voivat tehdä niitä koskevat välttämättömät 60, 61 ja 63 §:n mukaiset päätökset virkasuhteisen hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin sijasta.

78 §

Valtion rahoitus hyvinvointialueille

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia (617/2021), jollei lailla toisin säädetä.

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

79 §

Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin

Valtion osallistumisesta tartuntatautien torjunnassa tarvittavan valmiuden ylläpitämisen ja terveydenhuollon erityistilanteiden hoidon kustannuksiin säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 52 §:ssä.

80 §

Asiakasmaksut

Tartuntatautien torjunnasta, tutkimuksesta, hoidosta ja lääkkeistä hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän terveydenhuollossa perittävistä maksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992).

81 §

Rokotteiden maksuttomuus

Hyvinvointialue, HUS-yhtymä ja valtioneuvoston 49 §:n nojalla päättämät rokotuksen järjestäjät saavat 44 §:n 1 momentin, 45 §:n 1 momentin ja 47 §:n mukaisiin rokotuksiin käytettävät rokotteet maksutta. Valtio vastaa aiheutuneista kustannuksista.

83 §

Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän korvausvelvollisuus

Omistajalla on oikeus saada hyvinvointialueelta tai HUS-yhtymältä korvaus esineestä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on viranomaisten määräyksestä hävitetty tai käsitelty siten, että se on pilaantunut tai vahingoittunut. Korvauksena suoritetaan esineen arvo tai arvonalennus.

Korvausta ei suoriteta esineestä, jonka arvo on vähäinen, ellei tähän ole erityisen painavaa syytä.

Edellä 82 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus saada hyvinvointialueelta tai HUS-yhtymältä korvaus hänelle aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta, jos hän ei ole kyennyt sitä välttämään toimenpitein, joita häneltä on voitu kohtuudella edellyttää, ja jota ei korvata mainitun pykälän nojalla.

89 §

Virka-apu

Jos Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirasto, tartuntatautien torjunnasta vastaava hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän toimielin taikka hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartun-

Valiokunnan mietintö StVM 35/2022 vp

tataudeista vastaava lääkäri toteaa, että yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin estää, poliisin, pelastusviranomaisen, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen tai Tullin on annettava tämän pyynnöstä virka-apua. Virkaavun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ahvenanmaan maakunnassa ihmisten tarttuvien tautien torjunnasta huolehtivien toimivaltaitten viranomaisten määräytymiseen sovelletaan valtakunnan viranomaisista ja kunnista tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lainsäädäntöä, kunnes toisin säädetään. (Uusi)

Helsingissä 1.12.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Mikko Kinnunen kesk
varajäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
varajäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo